

מבחר פירושים מתוך

הכתב והקבלה

הקדמה למהדורה זו

הקדמת המחבר רבי יעקב צבי מקלנבורג

מהדורה מעוצבת

עיצוב: זהבה גרליץ

בחירת הפירושים, פיסוק, הדגשות, הסברים וההדרה:

יהודה איזנברג

דעת

ירושלים תשע"ח

2	על פירוש הכתב והקבלה
2	הפירוש בנוי על כמה יסודות:
4	מהדורות של הכתב והקבלה
5	על מהדורת האינטרנט של הספר
5	השיטה של עיבוד הפירוש ודילולו
7	מה כוללת הוצאה זו?
8	הקדמת המחבר: הרב י"צ מעקלענבורג
8	מאמר התורה

על פירוש הכתב והקבלה

רבי יעקב צבי מקלנבורג מסביר בהקדמת ספרו מה מטרת הספר:
 בדברי התורה הזאת אשר שם משה לפנינו בני ישראל, ישנם עניינים כוללים.
האחד המעשים אשר עשו מראשית הבריאה עד יום האחרון אשר בו סמך משה את
 ידו על משרתו יהושע בן נון,
והשני העדות והחוקים המשפטיים אשר נצטוונו בהם לעשותם.
 חלוקה ראשונית זו מתפצלת לעניינים רבים, והפירוש בנוי על יסודות אלה:

הפירוש בנוי על כמה יסודות:

יסוד חינוכי: הצדקת מעשי האבות והרחקת ביקורת מוסרית או משפטית ממעשיהם.
 זהו הנראה לי בעניין האחים האלה בני יעקב עם יוסף אחיהם, ולא הייתה כוונתם
 רעה כל כך כאשר נראה מכל המפרשים.

יסוד אמוני: מציאת הקשר הישיר בין דרשות חז"ל לפשט הכתובים.

יסוד מוסרי: התמודדות עם מצוות המתקבלות כמצוות בלתי מוסריות, ומתן פירוש חדש
 למצוות אלה. לדוגמה: המחבר שואל איך אפשר לצוות על מחיית עמלק, והרי העם כולל
 ילדים ונשים שלא עשו רע. והוא מציע פירוש שונה ומיוחד למצווה זו:

ומזה העניין יאמר כאן "לא תחיה כל נשמה", כלומר לא יספקו להם מזון כדי
 להחיותם. ונגד מה שאמר מקודם שבשאר האומות יבזזו להם הטף והנשים,
 שמחוייבין לספק להם מזון להחיותם בכדי שיהיו ראויים להיות להם עבדים ושפחות,
 אמר ההפך בז' עממים: "לא תחיה כל נשמה" - אין אתה רשאי או אין אתה מחויב
 לספק להם מזונות כדי להחזיק בהם ולשעבד בהם לעבדים ושפחות, רק ישלחם
 לנפשם, ויוכלו ללכת אל מקומות סמוכות שאין בהם מיושבי ישראל. ואפילו בא"י עצמו
 במקום שלא נחלו ישראל, אין בהם משום לא תחיה כל נשמה. [דברים כ, טז]

יסוד דקדוקי: פרשנות מסודרת ועקבית להסבר המבנה הדקדוקי של הפסוקים. הכתב
 והקבלה מקבל את ההנחה כי השורשים העבריים הם בני שתי אותיות, ובשיטה הוא הוא
 מסביר משמעויות וקשרים בין מילים.

פרשנות דקדוקית זו אינה מקובלת היום, גם המונחים המשמשים בספר אינם מובנים לכל. כדי לסייע בידי הלומדים, סימנו בסימן מיוחד קטעי פרשנות העוסקים בניתוח דקדוקי, כדי שהרוצה ילמד, והחפץ ידלג. וזה הסימן המופיע לפני כל ניתוח דקדוקי: ◀

ר"י מקלנבורג מדגיש בהקדמה שאינו חוקר לשון, והוא מביא בספר מסקנות של חוקרים בתחום. הוא מביא חיזוק לדבריו מדברי שד"ל, נפתלי הרץ וויזל, יוסף פירסט בעל הקונקורדנציה "אוצר לשון הקודש" ושלמה פפנהיים בעל "יריעות שלמה".

יסוד פילוסופי: פרשנות מסודרת של הפרקים ההגותיים שבמקרא, על יסוד פרשנות קודמת ופירושים מקוריים, ומסקנות פילוסופיות-מוסריות. למשל:

כי הימים אשר בם יהיה האדם בצרה לא יקראו שני חיים, כאמרם שנים של צער אינם של חיים. [בראשית מז, ט]

כי אין לך שנאה גדולה יותר משנאת הדת. [בראשית לד, כה]

לכן יתכן שיש בדברים אלה לימוד יקר רב התועלת. וזה, יש לכל בן דעת המשתדל אחר שלמות הנפשי, שני דרכים לעבוד בהם את הש"י, אם בדרך הכובש, אם בדרך הישר. [בראשית מז, ט].

שימוש בפרשנות מגוונת: הכתב והקבלה כולל פרשנים מתחומי דעת שונים, ובעלי עמדות דתיות מגוונות. לא תמיד מוזכר בעל הפירוש בשמו, לעתים הוא מוזכר בראשי תיבות, ולעתים בהעלם.

גלישה לסוגיות הלכתיות:

למשל: וראיתי להרב **נודע ביהודא** (בתשו' סי' יו"ד), שכתב בענין אם שייך ביבם איסור משום קטלנית...

פרשנות על פי ריאליה:

למשל: והמצרים היו מפורסמים באומנות אריגה ככתוב (משלי ז') חטבות אטון מצרים, עובדי פשתים שרקות ואורגים חורי (ישעיה י"ט) והיו יכולים לארג חוטים דק מן הדק כקורי עכביש, והבגד הנעשה מכמו אלה יקר מאוד, ולא היו מתלבשים בהם רק החשובים והנכבדים ליוקר מציאותם, והייתה אם כך מתנה כבודה וחשובה מיוסף לאחיו.

בדין יפת תואר, דברים כא, יב, מסביר המחבר מה פירוש "ועשתה את צפרניה", וכה דבריו: וכן כתב מספרי קורות הזמנים, שאצל רוב בני קדם היה גידול ציפורניים ליופי והיו כוחלות אותם בצבע, וגם בזמנינו ראינו כמה אנשים חשובים המתפארים להתכבד לעיני האדם בלבושי יקר ומכלול, מכל מקום יגדלו ציפורניהם, ואף שאינם כוחלים

אותם, אבל יִנקום מכל מה שתחת ציפורניים מזיעה וכדומה מדברים המשחירים וממאסים אותם...

ולכן ישתנו יופי הדברים במקום ובזמן, הלא זה שנים רבות היה גדלות הזקן דבר מכוער בעיני העמים, עד שהיו מלעיגים ומבזים את בעלי נושאי זקן, ועתה מקרוב התחדש להם גדלות הזקן לכבוד, עד שיתפארו ויתגאו בו.

שימוש נרחב בטעמי המקרא כמכשיר פרשני: פסוקים ומחלוקות פרשניות מתבארות על פי חלוקת הפסוק על פי הטעמים.

יסוד מדעי:

התייחסות לקוסמוס על פי מצב המדע בדורו:

אמנם הכוכבים שהם למעלה משבתאי, ככוכב דשביט שהוזכר ברבותינו, וכוכב הנקרא אוראנוס הנראה קרוב לזמנינו (וכמוהו בלי ספק הרבה מאד שלא שזפתם עדן עין אדם ורק בהתגלות כלי מחזה יותר טובים מאשר אתנו, יתגלה לנו הרבה מאד מכוכבים כאלה), העומדים ברומו של עולם גבוהים למעלה הרבה מאד מז' כוכבי לכת, לגבהותם הבלתי משוער ולריחוקם מן הארץ כמעט אין מספר, לא ידענו מהם תועלת מאומה אל הארץ מתחת. [דברים יז,ג]

רשימה זו נותנת תמונה ראשונית מהעושר הכלול בספר הכתב והקבלה. ואת העושר הכלול בפירוש יפגוש הלומד בעת לימוד הספר.

מהדורות של הכתב והקבלה

הספר יצא לאור במספר מהדורות בהן הטקסט הובא באופן רציף, ללא עימוד וללא עיצוב. מהדורה ראשונה של הספר נדפסה בשנת 1893, ומהדורה שניה, שהוכנה על ידי אברהם ברלינר יצאה לאור בשנת 1880.

מהדורת ברלינר נמצאת באתר דעת, והקישור אליה הוא זה:

[הכתב והקבלה – מהדורת צילום / יעקב צבי מקלנבורג](#)

מהדורה אינטרנטית זו של 'הכתב והקבלה' יצאה בעקבות מהדורת ברלינר.

כדי לאפשר ללומד להשוות את הפירוש עם מהדורת הדפוס, צויינו בתוך הטקסט את מספרי העמודים של מהדורת ברלינר. מראי המקום הם בסוגרים מרובעים [כג] או [32] – זאת כיוון

שהעמודים ממספרים במספור רץ באותיות – העמודים הפרדיים, ובמספור רץ של ספרות – העמודים הזוגיים.

בשנת תשס"ו יצאה לאור מהדורה חדשה, הכוללת את פסוקי התורה ופרשנים קלאסיים, ובנוסף לאלה את פירוש הכתב והקבלה. בהוצאה זו מובא פירוש הכתב והקבלה ללא שינוי מהמהדורות הקודמות.

המהדורה המתקדמת ביותר והיפה ביותר, היא מהדורתו של הרב משה צוריאלי, מוסד הרב קוק תשע"ה. הספר מתוקן על פי דפוס ראשון, הוא כולל מפתחות מפורטים. לפירוש נוספו כותרות. קטעים שאינם עיקריים, מובאים באות קטנה. מהדורה זו מתאימה לרוצה ללמוד פירוש זה לכל עמקו, ולעקוף את הקשיים הטכניים והתכניים המפריעים לעשות זאת.

על מהדורת האינטרנט של הספר

מהדורת האינטרנט של הכתב והקבלה מטרתה להנגיש את הספר ללומד הרוצה ללמוד תורה ולהבינה בדרכי ההגיון על פי מקורות מגוונים.

ההדרת 'הכתב והקבלה' מצטרפת לההדרת הפרשנות הקלאסית של המקרא, במסגרת המדור '[שבילי התנ"ך](#)' באתר דעת. את רשימת הספרים שעובדו ניתן לראות [כאן](#).

השיטה של עיבוד הפירוש ודילולו

ר"י מקלנבורג חי באווירה של תקופת ההשכלה, כאשר התרגום של מנדלסון היה מקובל על לומדים רבים, וחלק מפירושו הוא התמודדות עם תרגום זה.

הגשת הספר בפורמט אינטרנט מציבה בפני העורך אתגר: כיצד לנצל את היכולות של האינטרנט ולהפוך את הספר למובן יותר וקל להבנה. וכך עשינו: במקומות שונים בפירוש הצבנו קישורים למאמרים המרחיבים את הנושא, ובהקשת מקש מקבל הלומד מאמר שלם ללימוד.

היכולת להגיש את הטקסט בצבעים נתן אפשרות להבדיל בין ציטוט לבין דברי המחבר, להוסיף כותרות ברורות ולהוסיף הערות בדרך שאינה מפריעה ללימוד הרצוף.

המהדורה כוללת מבחר מפירוש הכתב והקבלה, והושמטו נושאים שאינם שווים לכל נפש: המעטנו בניתוחים דקדוקיים שאינם תורמים ללומד, השמטנו את התרגומים לגרמנית, וגם השמטנו דיונים הלכתיים מורכבים, שמקומם בלימוד תורה שבעל פה ולא בלימוד תורה.

~~~~~

מילים עבריות נדירות או ביטויים מורכבים ניתנים בפירוש הכתב והקבלה בתרגום לגרמנית. הפירוש גם מתווכח עם תרגומו של משה מנדלסון. חלקים אלה של הפירוש הושמטו: מועטים הלומדים היום, המסוגלים להבין דקויות לשוניות של טקסטים בגרמנית עתיקה הכתובה באותיות עבריות. לדוגמה: את הביטוי 'וכן לא יעשה' מתרגם ר"י מקלנבורג: "דעכטליכקייט ווירד ניכט אויסגעאיבט". והרב משה צוריאל במהדורתו חוזר ומתרגם לעברית: "לא נוהגים כראוי וכהוגן". וכך חזרנו לפסוק המקורי, בעברית קצת יותר קלוקלת... דוגמה נוספת: דובר עברית יודע מהי "התחברות" בלי לקבל את תרגומה: "געזעללשאפטערין" [בראשית לג, כב].

ר"י מקלנבורג מרבה להכנס לנושאים הגותיים והסטוריים. הוא מכניס נושאים כאלה בסוגריים, כדי להדגיש שאינם במהלך העיקרי של הספר. השארנו חלקים אלה רק במידה שהם תורמים להבנת המקרא.

בפירושים שצוטטו בספר, הודגש **שם המדבר**, כדי שהלומד ידע מי מדבר אליו.

בציטוטים רחבים הובא המקור המצוטט באות כחולה, ובשורות קצרות, כדי להקל על הלומד להבחין בגבולות הציטוט.

ראשי תיבות רבים נפתחו, והקושי הטכני הזה נחסך מן הלומד. כאשר הפירוש מתייחס למילה או לקטע של מילה, סומנו אלה באות **מודגשת**, ולפעמים, כאשר הנושא חשוב ובעל השלכות נוספות, הובאה המילה **בצבע**.

לפעמים הוספנו כותרת, כשהיא [בסוגריים מרובעים], כדי להקל על הבנת קטע. מידי פעם עובר ר"י מקלנבורג להכללה, או להיגדים מוסריים. **אלה הובאו בצבע ובהדגשה**, כדי שהרעיון יובלט ללומד.

במקומות בהן ר"י מקלנבורג מדקדק בפרטי המילים של פסוק, אבל מביא רק את התחלתו, השלמנו והצבנו בראש הפירוש את הפסוקים בשלמותם. במקרים בהם מתייחס הפירוש לפרק שלם מפרקי המקרא, הובא הפרק נשוא הדין בשלמותו.

הוספנו בהערות פרטים ביוגרפיים והיסטוריים על המחברים שהוזכרו. לא תמיד ניתן לזהות בוודאות את המחבר, והתנצלותנו נתונה כבר כאן, לאותם מקרים בהם שגינו בזיהוי.

קטעים העוסקים בדקדוק, סומנו לעתים בסימן ◀. הלומד יחליט אם לקרוא קטעים אלה, או לדלג עליהם.

קובץ מיוחד נוסף לפירוש, והוא כולל את רשימת הספרים והמחברים שהוזכרו בספר, בצירוף סקירה קצרה על האיש או הספר. כמו כן כולל קובץ זה אוסף ראשי תבות המצוי בספר, בצרוף פתרונם.

לעתים הוספנו קישורים למאמרים באתר דעת, בהם מתקיים דיון מפורט בנושא המוזכר בפירוש הכתב והקבלה בקצרה.

מה כוללת מהדורה זו?

כיוון שמטרת מהדורה זו היא להנגיש את הספר ללומד, בחרנו לתת מבחר מתוך הספר, ולא את הספר כולו.

המהדורה כוללת כשני שלישים מן הספר. הושמטו חלקים רבים שאינם תואמים את התפיסה הנוכחית של לימוד תורה ופרשנותה, או שהם מדגישים דרך לימוד שרוב הלומדים אינו מסוגל להבינה: הושמטו ניתוחים דקדוקיים והסקת מסקנות מניתוחים אלה, פרשנות על פי טעמי המקרא, הרחבות מספרות התורה שבעל פה וההלכה, המיגעות את הלומד ומקשות עליו את הלימוד. מהדורה זו נותנת ללומד מהדורה מקוצרת, מדוללת, המותירה את הפרשנות המיוחדת את רבי יעקב מקלנבורג באופן נוח ללומד בן זמננו.

הכתב והקבלה

הקדמת המחבר: הרב י"צ מעקלענבורג

אמר יעקב צבי ב"ר גמליאל מעקלענבורג
ראיתי כי טוב לשום את הדברים הבאים בזה בפירוש התורה, כאלו היא תישא אמרים על שפתיה ותשמיע קולה ברבים, להודיעה לבני אדם, על מה זה מעטים הם דבריה עד מאד במכתבה, בל יבוארו בלתי עם הנמסר מפה לאוזן חכמי דור ודור. ולמה לא נכתב הכל בתורת אלוהים מפורש באר היטב, לבלתי השאר אחריה עוד שמיעת ביאורה מתורת הפה, והיא גם היא תורה להם דרכי למודיה, לחרוש בעמקי שרשי לשונה, לשון עין ולב על מהלך מליצותיה, עד אשר יפתחו בהן שערי אור תורת הפה, ויהיה הכתב והקבלה לאחדים בידי אנשי בריתה. לכן קראתי את הדברים האלה בשם -

מאמר התורה

אֱלֵיכֶם קִהַלְתִּי יַעֲקֹב אֶקְרָא. וְקוֹלִי אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. כִּי נִחַלְתִּי שְׂדֵי מִמְרוֹמִים לָכֶם אָנִי. וְאֵלֵיכֶם לְבַדְכֶם לְמוֹרְשָׁה אָנֹכִי. לָכֶם בֵּית יַעֲקֹב אֵל חַי דְּבַרְיוֹ הַגִּיד בִּי. לְיִשְׂרָאֵל חֲקִים וּמִשְׁפָּטִים בִּי הוֹדִיעַ. וְאַלְהֵי הָעֵדוּת וְהַחֲקִים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר הוֹשֵׁם בִּי לִפְנֵיכֶם. כָּלֵן אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת. מִזְקָקוֹת שְׁבַעֲתִים. כִּי רוּחַ יְיָ דָּבַר בִּי. וּמִלְתּוֹ עַל לְשׁוֹנִי. בְּכָל מַדְבָּרוֹתַי רוּחַ אֱלֹהִים מִרְחַפֶּת. אֵין מְלֶה בְלִשׁוֹנִי אִם מִפִּי יְיָ לֹא יֵצֵא. וְאֵין רוּחַ בְּשִׁפְתֵי אֲשֶׁר רוּחַ יְיָ לֹא נִסְסָה בְּהֵן. כִּי מוֹצֵא פִי יְיָ כָּלֵם הִמָּה גַם יַחַד. עַל כֵּן אֲמַרִי מַעֲטִים הֵם. וְלָרוֹב דְּבָרִים לֹא יִפְרָצוּ. הַלּוֹא גַם לְאַנּוֹשׁ עָלֵי אֲרָץ לֹא נֵאוּה שִׁפְתַי יִתֵּר. גַּם לְאָדָם עַל פְּנֵי הָאָדָמָה לֹא לוֹ יֵאָתֶה הַרְבוֹת דְּבָרִים. כִּי נֶפֶשׁ הַמַּדְבֵּרֶת מְלֵאָה לֶה תְּבוֹנוֹת אֵין חֶקֶר. אֵין מִסְפָּר לְגִדּוּדֵי מַדְעוֹתֶיהָ. לָכֵן כָּלֵי הַבָּשָׂר יִכְבְּדוּ עַל הַנֶּפֶשׁ. הִמָּה עָלֶיהָ לְטוֹרַח. וְאֵין תֵּאוּה לְנֶפֶשׁ בְּחִבְרָתָם. לֹא יִשְׂרוּ בְעֵינֶיהָ רוֹב רִכְבֵי מִרְכָּבַת הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר לֶה עֵימָהֵם. כִּי הִיא מְגַבְּהֵי מְרוֹמִים מְקוֹרָה. וְהֵם גּוֹשׁ עֶפְרַיִם יִסּוּדֵם. הִיא מְנַשֶּׁמֶת שְׂדֵי מַחְצְבָתָהּ. וְהֵם עִם שִׁכְנֵי בְתֵי חֹמֶר מַעֲמָדֵם. וְיֵמָה לֶה לְבַת מְלֶךְ כְּמוֹהָ. לְהוֹרִיד כְּבוֹד נִפְשָׁהּ. לְחַבֵּק חֶיק אֲמֵתָהּ בְּאִשְׁפֹּתוֹת מוֹשְׁבָהּ. מֵה לֶה לְהַנְעִים דְּבָרִים. יִסּוּדָתָם בְּהַרְרֵי קִדְשׁ. עִם שִׁפְחָתָהּ אֲשֶׁר עַל אֲדָמָה טְמֵאָה תִשָּׁב. לָכֵן גַּם אִם בְּפִקּוּדֵי יוֹצְרָה תַעֲבֹד אֶת הָאָדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֶּיהָ. אִם בְּמִצּוֹת אֱלֹהֵיהָ עָלֶיהָ שׁוֹכְנֶת בְּבֵית הַנֶּפֶשׁ לְשֹׁמֵר חַיִּי בְשָׂרֶיהָ. לֹא תִשְׁכַּח בְּכָל זֹאת מַעֲלַת כְּבוֹד נִפְשָׁהּ. כָּבַת מְלֶךְ פְּנִימָה תִשָּׁב. צְנוּפָה בְּצִנִּיף מְלוּכָה. וְכַחֲקוֹתָהּ צִיּוּרֵי רַעֲיוֹנוֹת קְדוּשׁוֹת עַל חֶרֶשׁ מַחְרְשֵׁי אֲדָמָתָהּ. מוֹצֵא שִׁפְחָתָהּ תִשְׁמַר. אֲמַרִי פִיָּה תִשְׁקַל תִּמְדָּד תִּסְפֹּר וְתִמְנָה. בַּל יִתְגַּעְלוּ חֲנֹם בְּלִבוֹשׁ עֲרוֹת אֲמֵתָהּ. וְאִם לְשִׁפְתַי אָדָם לֹא נִכּוֹן הַכְּבֹר מְלִין. אֵף כִּי לֹאֲלוֹהֵי עוֹלָם יְיָ. אִם לִילּוּד אִשָּׁה אֲמַרִי מִצְעָר נֵאוּה תִהְלֶה. אֵף כִּי לֹאֲלוֹהֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר. אֲמַנֵם בְּדַבְרֵי הַמַּעֲטִים אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם. חֲרוֹתִים מִשְׁגִּים זִכִּים וְטְהוֹרִים. בְּאֲמַרִי מִצְעָר אֲשֶׁר בְּלוּחוֹת תוֹרָתִי. מִפְתָּחִים פְּתוּחֵי חוֹתֵם מִקְדָּשֵׁי יְיָ. כִּי מִגְזָרְתֶם נִגְזָרְתִי.

ועתה הלוא ידעתם בני ישראל. אם לא שמעתם עדת ישראל. כי יש יתרון רב לאמרי פה על דברי מכתב. כי אם פי איש ידבר חכמה. ובלשונו יפיק תבונה. אם בכלי מבטאיו יוציא מחשבותיו החוצה. פעם ישמיע קול דברים. פעם ידבר בקול מלחשים. פעם ירמוז בעיניו. פעם יורה באצבעותיו. גם ראשו יניע כה וכה. גם ימולל ברגליו. אין מאומה בכלי בשרו. מכף רגלו ועד קדקדו. אשר לא יהל בהם אור למחשה מחשבותיו. תנועות שונות כמו אלה כאור נגה הן לעיני כל רואה בהם. כמפתחות בידי השומע הנה לפתוח בהם דלתות חדרים משכב רעיונות המדבר. התמדתו בדבור ומעמדו בו. התחזקו במבטא שפתיו והתרפוטו עימהם. כקנה מדה הם בידי מאזין דבריו. לרדת ולדרוש בהם עמק דעתו. לעלות ולחקור רום גבהות לבו בדרכי תבונותיו. בהם כה וכה יפנה. למדד אורך דליות חכמת פניו ורוחב בינתו. ידרוש ויחקור וידע האמת לאמתו. על כן אוזן שומעת פי תבונות בקרב חכמים תלין גם היא. כי מוצאי פי המדבר. חיים הם למוצאייהם. לכן יוסיפו דעת בלב שומעיהם. אבל דברי מכתב אין בהם מאומה מכל אלה. כפגרים מתים כלם שכבים לפני רואיהם. אין רוח חי מרחפת עימהם. אין בהם מראה דעת ותבונה. לכן יבערו ויכסלו כל רואי בהם. כעס בחיק כסילים יניחו. מכאוב בלב בער יוסיפו. ובלא חכמה ימותו.

ואנכי תורת אל חי. אני תורת משה איש האלוהים. משה אשר פי יי יקבנו. לעבד הנאמן בכל בית יי. אשר עליו דבר צור ישראל. פה אל פה אדבר בו. כאשר ידבר איש אל רעהו. הוא באזניו שמע דברי אלוהים חיים. ובעיניו תמונת יי הביט וראה. לכן גם מפתחות חכמתי לא נמנעו ממנו. לפתוח בהם דלתות שערי תבונתי. גם קנה המדות נתן בידו. לדרוש ולחקור ולדעת את הארכה מארץ מדתה. הרחבה מני ים. העמוקה מן התהום. והגבוה מן השמים. לרחב לב נבון כמוהו אין חקר. בלבבו הבין כל אלה. והיו לאחדים בידו. ציר אמונים כזה מרפא לנפש. במלאכות יי מלא דבריו אחריו. הוריד מתנה זאת באדם כאשר צוה. כתב לפנייהם תורת יי התמימה בלא יתרון ובלא מגרעת. באין מחסור כל דבר. ככל מוצא פי יי אליו. והוא גם הוא בפיו הפיק תבונות. ללמד דעת את העם. להודיעם את תלמוד תורתו. לא מנע את הטוב מבועליו. כי מסר אל ידיהם מפתחות חכמתי. לבוא בהם מזוזות פתחי. ובידי שפטיהם וחקמיהם נתן קנה המדות. אשר בהן התורה נדרשת נחקרת ונודעת. כפי עומק מחשבות אלוהיה עליה.

כחתי אז ביום הולדתו. כן כחי גם עתה לכם הדור האחרון. כאשר הייתי ביום צאתי מרחם הורי. אהיה גם לבניכם אשר יקומו מאחריכם. כי מפתחות חכמתי שמורות נצח. והמדות בהן נמדד ארפי ורחבי. עמקי וגבתי. לא יאבדו מתוך קהל ישראל סלה. ומבלעדיהן דעו נא וראו אתם בית ישראל. דלתות בית חכמתי לא תפתחנה לעולם. נעולות וסגורות תהיינה עדי עד.

ולא תחזינה עיניכם כי אם חלודת מראה טהורה בפתח בית חכמתי החוצה. וכל ימיכם לא תמצאו דרך מבוא מזוזות פתחי פנימה.

אם קנה מדותי לא תחזיקו בידכם. במה תמדו אורך ורוחב בינתי. במה תרדו לעמק מחשבתי. ובמה תרימו לעלות מעלה מעלה בסלם חכמתי. כלא הייתי אהיה לפניכם. עצם זיו הדרתי הודי ותפארתי לא תביטו לראות נצח. וחין ערך פתוחי לוחות עדותי הטהורים כעצם השמים. לא תבינו לעולם ועד. כי הכתב עם הקבלה, כבשר עם הנפש; אלה נראים, ואלה מסתתרים, אלה גושי עפר, חולפים ומתים, ואלה נופחים בהם רוח חיים; כברית הכרותה לכל נברא. בחברת הנעלם, חי הנראה, ובהעדרו, הם גולמים מתים. ואלה הנראים והנסתרים, אחוזים יחד ואגודים; כי הנסתרים והנעלמים, יתנו אותות וסימנים בלבושיהם הנראים והנגלים, לגלות בם למשכילים מצפוניהם, מסתריהם ותעלומותיהם. והמפריד בין הדבקים, אל הנראה ישים עין, ובסתר, פנים לא ישים, אין כל מאומה בידו; כי מה לו לבשר אם רוח חיים אין בקרבו! ומה לו לגוף הכתב בלא נשמת הקבלה! כי כמראה זכה ובהירה אנכי מפתחות בלוחות עדותי פתוחים טהורים ציורים קדושים רעיונות רמות ומשגים גבוהים החרותים עלי לוח מציאת הנמצאים העליונים אשר מגזרתם נגזרתי;

אמנם החכמה העליונה כסתני בצעיף ומסוה לעיני נמהרי לב, בל יפנו אלי בחלאת לבביהם הנגאלות להסתפל בי ברעיונותם הנמאסות, ובמראית עיניהם הרעה הפכו פתוחי הטהורים לצורת מבהילות משוממת מראהו, לכן במסוה פני אחשיך עיניהם מראות פנימית זיו, מנגדם אסוג אחר בל יביטו עצם הודי והדר, מרחוק אתיצב בל יבינו חין ערכי, ולא יבאו בכפל רסן מסוה חכמתי. אמנם הנגשים אלי בלבב אמת, המתקרבים לי בנפש חפצה, המתאזים מצוא דרך מבוא פתח חכמתי, לעיני אנשי לבב כאלה, אסירה המסוה מעל פני, ולפניהם אגלה את אור חכמתי; ואלה כאשר ירבו השתעשע בדברי, כן ארבה להם שמחת לבבם. וכאשר יוסיפו התמד שקידתם בלמודי, כן אוסיפה להם רוח תבונתם, כי לפניהם כמעין נובע אנכי אשר מימיו מתגברים והולכים בכל עת, מתחדשים ומתרבים תמיד, יום יום אביעה תוך חדרי לבבם רבבות דברי מדע ותבונה, ואחדש להם חכמה על חכמה בינה על בינה המתקבצים יחד לנהר תבונתם, ובתעלומת חכמתי תחזינה עיניהם את נעם יי סלה.

לכן אתם בית ישראל. אם חפיצי חיים אתם. ובדרך נתיב אל-מות תבחרו. דרשו בכל לב לבקר ולהתעדן בהיכלי וביתי. בקשו בכל נפשכם להתענג בפתוחי הפנימים ובציורי הנפלאים. לאט לאט לכו בנתיב תולידכם בו דעת אנשי הקדש. אשר בידיהם מפתחות החכמה. בהם ועימהם תתקברו מעט מעט. עד אשר תגיעו לפתח ביתי. הם יפתחו לכם דלתות חכמתי. ומדותם מקיר הבית ופנימה בקנה המדות אשר בידכם. אז תלכו ותבאו

ותגיעו. עד אשר תחזינה עיניכם היושבת לפניכם בלבושה היקר והנעים הפנימי. ותביטו לראות את יקר תפארת גדולת בת המלה. כי רבה היא מאד מאד.

שמעו אלי רודפי צדק מבקשי אמונה. אם אוהבי ימים אתם. ולראות טוב בארץ החיים תחפצו. גשו נא אלי ואכלו מפריי. כי עץ חיים אנכי על ערוגת בשם. בעדן גן אלוהים נטוע. על יבלי מים עליונים שתול. הוא ישלח יונקותיו ענפותיו ופארותיו. המה יוציאו פרח. יציצו ציץ. ויעשו פרי העדות החקים והמשפטים. אשר יאכל אותם האדם וחי בהם לעולם. ארץ הגן הזה מלאה לה זהב פרוים. וקסף צרוף בעליל לארץ. עפרות זהב לה. ותחת מגרפותיה כסף. על הארץ הטובה הזאת. חכמה בנתה ביתה. שבעה עמודיה עליה חצבה. קרקע הבית מצפה זהב מופז. ספותיו כסף. עמודיו כסף. ורפידתו זהב שחוט. קורותיו ודלתותיו מזהב אופיר. חלונותיו כמעשה לבנת הספיר. שקופות ואטומות הנה. שקופות למביט בתוכן. מעבר הפנים ביתה. אטומות לנשקף בהן על פני עבר החיצון. כל כלי הבית זהב סגור. וכל גביעיה גביעי כסף. וסודותיו על חוף הים הגדול ורחב ידים. שוטף בו מור ואהלות. עם כל ראשי בשמים ממעין הגנים. מערוגת הבשם. מתלמי כרם מטעי יי. המריקים מעליהם הזהב הטהור. סביבותיו עצי עדן נושאים פרי מגדים. ותפוחי זהב במשפיות כסף. בין ענפיהם יונתי תמצא משכן לה. וכנפי היונה נחפה בכסף. כי כל הכסף וכל הזהב נדבה ליי הוא. את הכל הובא בית יי. לכן גם כל הדברים הנשמעים שם. נחמדים מזהב פרוים. ויקרים מכסף נבחר. כל מדברותי מזקקות כסף. וכל אמרותי בלשון זהב טהור נאמרות. ועתה אם בעל נפש משכלת אתה. שים נא עיניך על יוקר עפר ארצי. תנה נא לבך על תפארת גדלת הזרעים אשר יזרעו על אדמת קדש זו. בחר לך זרע אמת זרע אלוהים. הטמונות תוך מדות הצדק. אשר בידי חכמי אמת אהבי צדק נמסרו. זרעו לפי המדות האלה. המלאות זרע קדש. על שדה אדמת קדשי. כי רק בידיהם אוציא לכם פרי קדש הלולים ליי. רק השמר לך ושמור נפשך מאד. בל תזרע לרוח. בל תניח את הזרעים האלה על פני ארצי מלמעלה. לבלי השרש בארץ גזעם. ולא תהיה שרש למטה לזרע אשר תזרע. כי אם רק כה תעשה להם. הלא רוח קל ישוף בהם. וקקש ישאם. ולא תשאיר בידך מאומה.

ובזה גם האמת נעדרת תהי. כי גם בני הילדים האמונים על חיק תורתתי. תחת יתקרבו אל דלתותי יתרחקו מאליהן. כי רק אל הנראה מפשוטי דברי יתמשך לבבם. והאולת הזאת תתחזק בלבב הנערים לתת כתף סוררת אל תורת הפה. תורת הקבלה לזרה תהיה להם וינצלו את עדיה מעליהם ויפרקו נזמי הזהב אשר באזני מקבלי תורתתי. ובזה ישארו עירם מתורתתי להפר בריתה ועריה מן המצוה לעבר חקתי.

אמנם כן תעשה אתה. החורש לזרוע זרע אמת. יום יום תחרוש לפקח ולגלות מעט מעט עמך לשון זהבי. לרומם לאט לאט יסוד כסף הנבחר תחת מגרפות שפתי. יום יום תפתח ותשדד אדמתי. להוציא לאור האמת תעלומות חכמה תחת לשוני. יום יום תשוה פני ארצי. עד יתראה לעיניך פני משליה מליצותיה וחידותיה. אם ככה אתה עושה לי. להיות בידך מצרף לכספי. וכור לזהב לשוני. וצרפת את לשון קדשי. כצרוף את הכסף. ובחנת את אמרות שפתי. כבחון את הזהב. אז תדע כי לשוני במשפט תדבר לעולם. ודעת שפתי תמיד ברור ומלול. אז תטעום הנופת אשר שפתותי תטופנה. כי תבחרנה תמיד לשון ערומים. ואם כה תעבוד את האדמה. אשר ממנה תלחם את לחם השמים. אז תפתח ארצי את פיה. ותבלע בלשונה את המלאה הזרע. אשר תזרע בה ממדת הצדק. היא תוסיף תת כחה בהם. ויספו הזרעים שרש למטה. בם מוצא יהיה לכספי. ומקום לזהבי יזק בו. כי הפיות הפתוחות בתוך השרשים. ישאבו ויניקו משד אדמתי את לח מי ים חכמתי. תוך רהטי גזעם ימשכו מעסיס רמוני דעתי. אל כל בד אל כל חטר מראש ועד סוף תתפשט מתק תבונתי. ימתיקום להוציא פרי מגדים למעלה. אשר לכל אוכליהם ימים יאריכו. ושנות חיים יוסיפו. זרע אמת כמו אלה. אשר בלשון ארצי נשרש גזעם. לא ישוף בהם עוד רוח החכמים בעיניהם ליבשם. וסערת הנבונים נגד פניהם לא תשאם עוד. כי בעיניהם יראו ובלבביהם יבינו. תורת הכתב ותורת הפה תאמות הנה. תתלכדנה זו עם זו. ולא תתפרדנה. כי מרועה אחד נתנו. לכן שתיהן צדקו יחדו. ושתייהן אמת אחת הנה גם יחד. אז יבחנו וידעו את יקר תפארת הפשט. ואת גודל ערך חכמת הדרוש. אשר עליהן נלחמו תופשי תורתיה עם זה. זה יאמר להשם אני לבדי. ויזיל כבוד האחרת והדרתה. כי היא לא תעצור כח בעיניו. לפרש דברי אלוהים חיים. לכן לעפר יגיענה. וזה יאמר אנכי להשם לבדי. את האחרת יסיר מהיות גבירה. כי לא ידבר בה נכבדות לעיניו. לכן עדי ארץ ישפילנה. אז לא ישאו עוד זה אל זה כלי מלחמתם. לא יוסיפו עוד להלחם זה עם זה. גאות שניהם תסתתר. ויתענגו יחד על רוב השלום. כי תפקחנה עיני שניהם. לראות כי אין הבדל בין הדרש ובין הפשט. כי אם כמו תוך הכלי לחיצונו. זה יראה בהשקפה אחת את פני החיצון. אשר גלוי שטוח ופשוט לפניו. וזה יביט גם את הנעלם מעין הראשון. ישקיף בהשקפה שניה גם את הטמון בתוכו. ושניהם אם על משמרתם לא יעמדו להתמיד השקיפה ברעיונות נמרצות. לא אל מטרת האמת יגיעו. יתעו גם שניהם גם יחד. כי גם על פני החיצון פעם ימצא מום וחסרון בלשוני. ופעם יראה לעיניו פתלתולים והפוכי לשון. ולא כן אנכי עמכם. כי תורת יי תמימה היא. אין בה כל מום. אין בלשונה חסרון ומגרעת. מישרים כל דבריה. אין בה לא נפתל ולא לשון תהפוכות. ועתה פקח נא עיניך וראה. אם בפני החיצון המקום צר ללכת. אם גם שם הנוטה כה וכה. ואינו קולע אל השערה יחטא מדרך האמת. אף כי בפני הפנימי והתוך. אשר בו אוצר כל חמדה. ומכמון יקר טמון ושפון שם. לכן אל תעמוד נא עוד על הפרקים האלה. חוש נא אל בית התלמוד. ותחזקנה רעיונותיך להמתיק שם יסוד. אחז בזה. וגם מזה אל תנח ידך. חקור גם שרשי לשוני הטהור. והיה אם תפקחנה עיניך. לראות

כָּמָה לַח מְלִיצְתֵי הַטְּהוּרוֹת. אִיךָ יִגְבִּירוּ לְשִׁפּוֹךְ רוּחַ הַזְּקָה עָלֶיךָ. אִיךָ יִמְשְׁכוּ אוֹתְךָ לְרֵאוֹת וְלִדְעַת כָּלֵל דְּבָרֵי בְּמִשְׁפָּט. וְהִיָּה !! עִמָּךְ לְהַצְלִיחֶךָ בְּדַרְכֶיךָ. אֲזַ תִּשְׁכִּיל לִדְעַת כָּל אֲשֶׁר מִסֵּר מִשָּׁה לִיהוֹשֻׁעַ. וִיהוֹשֻׁעַ לְזַקְנִים. וְזַקְנִים לְנָבִיאִים. וְנָבִיאִים לְחַכְמֵי דוֹר וָדוֹר. כִּי כָל אֱלֹהֵי נִקְבָּצוּ וּבָאוּ לָךְ שָׁמָּה בְּבֵית הַתְּלִמוּד. וּבְמַהֲלָךְ מְלִיצְתֵי תִמְצָא כָּלֵם בְּלִי תוֹסֶפֶת. וּבְלִי מִגְרַעַת. הַכֹּל גָּלוּי וּמְפֹרָשׁ בְּאֵר הַיֵּטֵב בְּסֵפֶר תוֹרַת מִשָּׁה אִישׁ הָאֱלוֹהִים.